

**Натисніть тут, щоб
купити книгу на сайті
або замовляйте за телефоном:
(0352) 51-97-97, (067) 350-18-70,
(066) 727-17-62**

ОРІЄНТОВНИЙ КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема уроку	№ с.	Дата
1.	Ведемо діалог «Як ми провели літо».	5	
2.	Про одне і те ж по-різному. Спостереження за ознаками художніх, науково-популярних та ділових текстів.	7	
3.	Вчимося розповідати. Зв'язна розповідь за малюнком і опорними словами «Осінь у лісі».	11	
4.	Текст-інструкція. Складання текстів-інструкцій щодо виготовлення окремих предметів (закладки, аплікації, іграшки тощо).	15	
5.	Про одне і те ж по-різному. Складання (усно і письмово) художніх та науково-популярних описів за поданими зразками з урахуванням ситуації мовлення.	17	
6.	«Пограємо в слова». Синоніми, антоніми, багатозначні слова. Складання загадок.	21	
7.	Складаємо казку. Інтонування речень за метою висловлювання.	25	
8.	Усний переказ тексту-розповіді за колективно складеним планом.	27	
9.	Виправляємо текст. Редагування тексту під керівництвом вчителя «Зимовий ліс».	29	
10.	Письмовий переказ тексту-розповіді за колективно складеним планом.	31	
11.	Урок-телепередача «У світі птахів». (Усний переказ тексту-опису за поданим планом.)	33	
12.	Малюємо словами. Письмовий твір-опис з елементами характеристики на тему «Моя мама» («Моя сестра», «Моя бабуся»).	37	
13.	Письмовий переказ тексту-опису за колективно складеним планом.	39	
14.	Я про себе розкажу. Написання листа.	41	
15.	Весняне пробудження природи. Усний опис найпростіших явищ, предметів за зразком та усне міркування за даним початком.	43	
16.	У «мовному» кафе. Свою матусю привітаю! Складання привітань та письмових запрошень на Свято Матері.	47	
17.	Здрастуй, літо! Вибірковий переказ.	49	

A series of horizontal dotted lines for writing.

УРОК 1

Дата _____

Клас _____

Тема. Ведемо діалог «Як ми провели літо».

Мета. Вдосконалювати навички ведення діалогу, вчити формувати запитання та давати відповіді на них, вести діалог між двома або трьома особами. Розвивати культуру усного та писемного мовлення. Виховувати повагу до співрозмовника.

Обладнання і матеріали: малюнки із зображенням мовленнєвих ситуацій, зразки діалогів.

Додатковий матеріал до уроку

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

Вже місяць червень луги покосив,
а липень цвіту з них натрусив.
Ще вчора серпень серпом дзвонив,
сьогодні ж вересень за парти дітей запросив.

II. Повідомлення теми та мети уроку.

III. Актуалізація опорних знань.

1. Вступна бесіда.

— Ось уже більше тижня минуло з того часу, коли після веселих і цікавих канікул ви знову повернулися за учнівські парти. Я не раз чула як ви на перерві ділилися своїми враженнями про літній відпочинок.

— Отже, ви вже, мабуть, здогадалися, про що сьогодні ми будемо говорити. А допоможе впевнитися в здогаді загадка.

В небі ластівка летить.
З вітром листя шелестить.
Воду п'є лелека. Сонце палить.
Спека. Дозріває жито. Яка пора? (*Літо*)

— Давайте сьогодні в думках перенесемось у минуле літо і згадаємо найприємніші миті літнього відпочинку.

2. Створення колажу «Літній відпочинок».

(*Діти коротко розповідають про літній відпочинок, демонструючи світлинки і прикріплюючи їх на плакат.*)

— Всі ви добре відпочили влітку.

IV. Робота над новим матеріалом.

1. Розкриття поняття «діалог».

— Спочатку з'ясуємо, що таке діалог.

Діалог — це одна з форм усного мовлення, що передає розмову двох або кількох осіб.

— Як ви вважаєте, коли ми використовуємо діалогічне мовлення?

(*Розмова вчителя і чергового, розмова по телефону, розмова під час зустрічі з другом і т.д.*)

2. Віртуальний екскурс в літо.

— Пригадайте, що вам найбільше запам'яталося про літо.

— Хто з вас був на відпочинку в іншій місцевості?

— Хто з вас відпочивав удома?

— Яке заняття влітку було для вас найцікавішим?

— Чи знайшли ви нових друзів влітку?

— Хто з вас вважає, що його відпочинок був найцікавішим? Чому?

3. Робота в парах.

— А зараз кожен із своїм сусідом по парті поведе діалог про літо.

Зазвичай, коли зустрічаються друзі і починають розмову між собою, то найперше що вони роблять? (*Вітаються.*)

- Згадайте, якими словами ви вітаєтеся з друзями.
— Які ще слова слід вживати у спілкуванні з людьми?
До всіх сердець, як до дверей, є ключики малі.
Їх кожен легко добере, якщо йому не лінь.
Ти, друже, мушиш знати їх, запам'ятать не важко.
Маленькі ключики твої — «Спасибі» і «Будь ласка».

(Діти ведуть діалог з сусідом по парті.)

Фізкультхвилинка.

(На дошці записані народні усмішки у формі діалогу.)

Народні усмішки.

- а) — Іване, ходи робити!
— Ноги болять.
— Іване, ходи їсти!
— Іду, іду!
б) — Так просили, так не пускали!
— А куди просили?
— З хати.
— А куди не пускали?
— В хату.

— Як ви гадаєте, чому не пускали в хату? А просили з хати?
(Проводиться виховна бесіда про правила поведінки в гостях.)

4. Гра «Прес-конференція».

— Після розмови із сусідом по парті я пропоную вам побувати в гостях у журналістів, кореспондентів. Спробуємо провести прес-конференцію і дізнатися, чий відпочинок був найцікавішим.

— Хто з вас відпочивав родинами?

— Я знаю, що Василько та Орест зі своїми сім'ями були на відпочинку в Карпатах. Давайте проведемо з ними прес-конференцію.
(Названі учні сідають за вчительський стіл, перед ними іграшковий мікрофон, в який вони відповідають на запитання товаришів.)

Можливі запитання.

- В якому місяці ви побували в Карпатах?
— Де саме ви побували?
— Через які населені пункти проїжджали?
— Що найбільше запам'яталося?
— Які враження отримали від літнього відпочинку?

V. Підсумок уроку.

— Над якою формою усного мовлення ми з вами сьогодні працювали?

— Так, ми сьогодні вели діалог про літо. Ваші спогади були приємними. Та тепер:

Наша школа двері нам відкрила знову —
ми прийшли вивчати українську мову.

Рідна школа ласку і тепло дає.

Пам'ятайте її, діти, все життя своє!

Вправа «Продовж речення».

- Я сьогодні повторив...
— Я поділився...
— Найбільше мене вразила...
— Мене захопила...

VI. Домашнє завдання.

Намалювати малюнки, зобразивши на них цікаві миті літнього відпочинку. Придумати до них цікаві підписи.

УРОК 2

Дата _____

Клас _____

Тема. Про одне і те ж по-різному. Спостереження за ознаками художніх, науково-популярних та ділових текстів.

Мета. Формувати уявлення учнів про ознаки стилів мовлення. Вчити розрізняти тексти за стильовими ознаками, збагачувати мовлення учнів, розкривати можливості мови. Виховувати уважне ставлення до слова, любов та повагу до рідної мови.

Обладнання і матеріали: мультимедійне забезпечення, картки-тексти.

Додатковий матеріал до уроку

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

Раз-два — в класі вже робоча тишина.

Руки й ноги в усіх відпочивають.

Міркують і думають голівки,

а ротики відповідають.

II. Повідомлення теми і мети уроку.

III. Актуалізація опорних знань.

— В народі кажуть: «Слово — не горобець, вилетить — не впіймаєш».

У нашій мові є багато слів, якими ми висловлюємо свої думки, почуття, тому потрібно вміло ними користуватися, щоб інколи необережним словом не поранити душу іншої людини. А для цього, звичайно, вам потрібно багато читати, добре вчитися, щоб завжди вміло описати побачене і передати емоції.

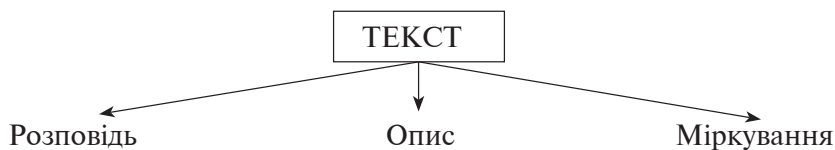
— Сьогодні ми з вами будемо працювати з текстами, в яких по-різному висловлюються думки. Ви повинні вміло розпізнавати їх.

IV. Робота над новим матеріалом.

1. Насамперед давайте пригадаємо, що таке текст.

— Які типи текстів ви знаєте?

Вправа «Грунування».

— Які ще асоціації виникають у вас зі словом *текст*?

(Будова тексту.)

Давайте простежимо, які особливості характерні для текстів.

— Дайте характеристику тексту-розповіді.

— Якою є будова такого тексту?

— Охарактеризуйте текст-опис.

— Якою є його будова?

— Охарактеризуйте текст-міркування.

— Який за будовою такий текст?

— Які спільні риси ви помітили на цій діаграмі? Назвіть їх.

Слайд 1.

— Зверніть увагу на тексти, спроектовані на дошці. Прочитайте їх.

1) Кіт — домашня тварина. Тіло вкрите шерстю. Кігті гострі, сховані в подушечки, тому хода тиха.

2) У нас живе дуже гарний котик Мурчик. Сам він сірий. У нього довгий і пухнастий хвіст з білою цяточкою на кінці. Зелені очі схожі на маленькі вогники. У Мурчика гострі вухка і цікавий рожевий носик.

3) Оголошення

20 вересня, о 12 год, в актовому залі школи відбудеться циркова вистава за участю дресированого kota Мурчика.

Члени циркового гуртка.

4) Дорога подружко, добрий день!

Спішу повідомити тобі, що 20 вересня у нашій школі показуватимуть циркову виставу. Ставитимуть її члени нашого циркового гуртка. Я теж братиму у ній участь. Виступатиму зі своїм дресированим Мурчиком, який вміє танцювати на двох лапках.

Галинко, приїжджай до мене у суботу. Подивишся на виступ. Я тебе познайомлю зі своїми друзями-гуртківцями.

Чекаю на тебе. До зустрічі!

Твоя подруга Оксана.

— Прочитайте ці тексти.

— У якому з них передано ознаки kota?

— Де можна прочитати такий текст?

(У підручнику природознавства і т. п.)

— Так, справді, цей текст написано з наукової точки зору. Такі тексти називають науково-популярними.

— В якому із текстів виразно передано ставлення до котика?

— Які слова допомагають зрозуміти, що котик подобається автору?

— Подумайте і скажіть, чим він схожий з першим текстом. *(В обох текстах описується котик.)*

— А чим другий текст відрізняється від першого? *(Діти дають відповідь.)*

— Як ми бачимо, одну і ту ж тварину можна описати по-різному: точно передати її ознаки чи змалювати художньо. Отже, другий текст — опис — ми можемо назвати художнім.

— Познайомимось з наступним текстом. *(Учні читають оголошення.)*

— Оголошення належить до ділових текстів. Давайте з'ясуємо характерні ознаки цього тексту. *(Точна дата, час, місце проведення і назва події, точність і стислість викладу.)*

— Попробуйте скласти інше оголошення.

— Тепер самостійно прочитайте четвертий текст. Чи з'ясували ви, що це?

— Так, звичайно, це лист. Листи теж належать до ділових текстів, а також запрошення, інструкції.

2. Словникова робота.

Інструкція — це роз'яснення, наприклад, як проводити гру, виготовити модель чи іграшку і т.д.

A series of horizontal dotted lines for writing.

УРОК 3

Дата _____

Клас _____

Тема. Вчимося розповідати. Зв'язна розповідь за малюнком і опорними словами «Осінь у лісі».

Мета. Вчити учнів бачити й розуміти прекрасне в природі, в житті, на картині. Формувати художнє мислення, комунікативні вміння і навички, збагатити словниковий запас учнів. Розвивати уміння висловлювати свої почуття і захоплення, виражати їх в усній та письмовій формі. Допомогти відчувати яскравість осінніх фарб і любов до природи.

Додатковий матеріал до уроку

Обладнання і матеріали: осінні фотоетюди, малюнки дітей, вірш про осінь, книжкова виставка, картина І.І. Левітана «Золота осінь».

Хід уроку

I. Організація класу до уроку.

Осінь нашим краєм вже мандрує,
скоро все навкруг перефарбує.
Ми за всім спостерігаємо,
свій урок розпочинаємо.

II. Повідомлення теми, мети і завдань уроку.

Є у літечка сестричка:
у косі червона стрічка,
коси, наче золото чисте,
і калинове намисто.
А спідничка в неї з листя —
різноколірна, барвіста.

— Хто ж це, діти?

— Сьогоднішній урок ми присвятимо найталановитішій художниці, найщедрішій, найчарівнішій порі року — осені.

— Пригадайте, як ми готувались до сьогоднішнього уроку. (*Спостерігали, малювали, вивчали вірші, читали книжки, добирали ілюстрації і т.д.*)

— Сьогодні ми підведемо підсумок усієї підготовчої роботи і постараємося викласти у зв'язній розповіді, присвяченій осінній природі.

III. Мотивація навчальної діяльності.

Вправа «Очікування».

— Що ви очікуєте від сьогоднішнього уроку?

IV. Актуалізація опорних знань.

1. Бесіда з учнями.

— Коли за календарем приходять осінь?

— З ким вона приходять?

— Як називаються її сини?

— Яку роботу виконує кожен із місяців?

Вересень місяць добре газдує,
овоч смачненький дітям дарує.
А місяць жовтень мряку розвіє,
в лісах, садочках лист пожовтіє.
А листопад — той жалю не має,
з дерев останнє листя зриває.

М. Підгірянка

— Яка буває осінь? (*Рання, золота, пізня.*)

— Яка зараз осінь?

— Яка вам найбільше подобається?

— Чому осінь називають золотою?

2. Розповідь учителя.

— За народним переказом, Осінь — старша дочка Сонця. Вона останньою залишила батьківський дім і стала на Землі четвертою порою року. Посилаючи Осінь на Землю, Сонце сказало їй:

— Забирай все моє багатство. Я віддаю тобі все своє золото. Будь щедрою, і люди полюблять тебе.

Відтоді Осінь, як ви бачите, виконує наказ Сонця і кожного року дарує нам щедрі дарунки полів і садів, чарує нас своєю неповторною красою. Так і хочеться сказати словами вірша Н. Приходько:

Тихо осінь ходить гаєм,
ліс довкола аж горить.
Ясен листя осипає,
дуб нахмурений стоїть.
І берізка над потоком
стала, наче золота.
Вітер, мовби ненароком,
їй косиці розпліта.

— Якою зображена осінь у вірші? Якою ви собі її уявили?

— Мені вона теж уявилась чарівною феєю. А якщо вона фея, то що у неї у руці? (*Чарівна паличка.*)

— А що стається з усім, до чого торкається Осінь своєю чарівною паличкою?

Вправа «Мікрофон».

(*Відповіді учнів.*)

— А й справді, доторкнулась до дерев — і одягла їх у золоті сукні. Змахнула паличкою над землею — вся земля золотим килимом вкрилася. А килим той на сонці переливається різними барвами. Іде осінь і щедро частує усіх своїми осінніми дарами.

— Ми вже знаємо, що кожна творча людина розповіла б про осінь по-своєму. От і ми з вами уявно, використовуючи власний досвід, ілюстрації, малюнки, картини, разом із чарівною феєю, ім'я якій Осінь, перенесемося до осіннього лісу. Добре роздивимося, яких чудес вона там натворила.

V. Робота над новим матеріалом.

1. Віртуальна подорож картинною галереєю.

— Подивіться уважно на ілюстрації та картину. Який колір осінньої пори найбільше повторюється?

— Скільки відтінків жовтого кольору? Назвіть їх.

— Подивіться, як горять червоні кольори в осінньому золоті. Назвіть їх відтінки.

2. Робота в групах.

— Фея «почаклувала» у нашому класі і розсипала на парти листочки. Поділіться на групи за формою листочків.

— А зараз на мить заплющіть оченята і «увійдіть» в картину. Ось ви стоїте в осінньому лісі. Вслухайтесь у звуки осені. Що ви побачили? А що почули?

Описати, якими ви побачили:

I гр. — осінню берізку;

II гр. — осіннього дуба;

III гр. — клена;

IV гр. — горобину.

— Передати їх настрій, спогади.

(*Діти працюють під звуки осінньої мелодії Вівальді.*)

3. Презентація описів.

4. Збагачення словника учнів.

— Щоб легше було нам змалювати перебування осені в лісі, ми звернемося до нашої «Чарівної скриньки». А зібрано в ній ось які перлини.

(Вчитель дістає із скриньки слова: осінь, небо, сонце, дерева, листочки, квіти, птахи і прикріплює на дошці.)

— Осінній вітерець, мабуть, побував у нашій «Чарівній скриньці» і геть усе перемішав. Яке із цих слів характеризує дана група слів?

Вправа «Асоціативний куц».

• Золотокоса, чарівна, красива, барвиста, чепурна, щедра, спіла ... *(осінь)*.

• Чисте, блакитне, кришталеве, прозоре ... *(небо)*.

• Світить, та не гріє, привітне, грає в піжмурки з хмарами ... *(сонце)*.

• Задумані, позолочені, святково прибрані ... *(дерева)*.

• Схожі на яскравих метеликів, золотий дощ, багряні, золотисті, бронзові ... *(листочки)*.

• Відцвіли, примерзли, зів'яли ... *(квіти)*.

• Замовкли, не чути співу, прощаються з рідною землею ... *(птахи)*.

Колективне складання тексту за малюнком та опорними словами.

Зв'язні розповіді про осінь окремих учнів.

5. Самостійний запис міні-твору «Осінь у лісі».

— Твір буде невеличкий. З яких частин складатиметься?

— Отже, зачин і кінцівка — 1-2 речення, а основна частина найбільша.

6. Зачитування учнівських творів у «Кріслі автора».

7. **Вправа «Передбачення».**

— Яким стане цей ліс у грудні?

— Забіжімо вперед, подумайте, що може зашкодити цій красі. *(Розкидане сміття, ...)*

8. Повторення правил поведінки в природі.

VI. Рефлексія.

1. Усне складання «Сенкану».

Тема: осінь.

Опис: золота, чарівна, барвиста, щедра, золотокоса.

Дія: розфарбовує, шелестить, прибирає, позолочує, грається.

Ставлення: щедра, чарівна, барвиста, злотиста.

Узагальнення: пора року.

2. Продовжте речення.

— Я сьогодні на уроці зацікавився (зацікавилася) ...

— Я навчився (навчилася) ...

— Я запам'ятав (запам'ятала) ...

— Я зрозумів (зрозуміла) ...

— Мені вдалося...

VII. Підсумок уроку.

— Чи сподобався вам урок?

— Чим ми змалювали осінь у лісі? *(Словами.)*

VIII. Домашнє завдання.

Дібрати загадки, прислів'я, приказки про осінь для поповнення «Чарівної скриньки».